

بررسی رابطه بین پایداری سود و یکنواختی نرخ مالیات پرداختی در بورس اوراق بهادار تهران

شهناز مشایخ*، منیژه رامشه**، مهسا قاسمی***

تاریخ دریافت: ۱۳/۰۵/۹۲

تاریخ پذیرش: ۲۰/۰۹/۹۲

چکیده

یکنواختی نرخ مالیات، بر حفظ یکنواختی پیامدهای اجتناب مالیاتی در طول زمان متمرکز بوده و با حداقل سازی مالیات متفاوت است. این پژوهش بررسی می‌کند که آیا در ایران یکنواختی نرخ مالیات شرکت، اطلاعاتی در خصوص پایداری سود قبل از مالیات و اجزای آن فراهم می‌کند. در این مطالعه برای اندازه گیری یکنواختی نرخ مالیات از دو معیار ضریب تغییر نرخ موثر مالیات نقدی و ضریب تغییر مالیات نقدی پرداخت شده سالانه استفاده شده است. نمونه شامل اطلاعات ۵۴ شرکت برای دوره زمانی ۱۳۸۱ لغایت ۱۳۹۰ است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد یکنواختی نرخ مالیات شرکت، اطلاعاتی در خصوص پایداری سود و اجزای آن فراهم نمی‌کند.

واژه‌های کلیدی: پایداری سود، یکنواختی نرخ مالیات، نرخ موثر مالیات نقدی

طبقه‌بندی موضوعی: N25، M41، H26

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* استادیار حسابداری دانشگاه الزهراء (س)، (shahnaz_mashayekh@yahoo.com)

** دانشجوی دکتری حسابداری الزهراء (س)، (نویسنده مسئول)، (mramshah@yahoo.com)

*** دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه الزهراء (س)، (mahsa_ghs@yahoo.com)

- این مقاله از حمایت مالی دانشگاه الزهراء (س) (در قالب طرح پژوهشی) برخوردار بوده است.

مقدمه

رویکرد مالیاتی یک شرکت جزئی از استراتژی‌های کلی آن است که با سایر استراتژی‌های سرمایه‌گذاری و عملیاتی آن در هم آمیخته است. پژوهش‌های انجام شده در حوزه رویکردهای مالیاتی نظیر دیرنگ و همپژوهان (۲۰۰۸، ۲۰۱۰) و چن و همپژوهان (۲۰۱۰)، عموماً بر سطح اجتناب مالیاتی^۱ متمرکز بوده‌اند. شکلفورد و شولین (۲۰۰۱) معتقدند مطالعات اجتناب مالیاتی بر حداقل‌سازی مالیات متمرکز هستند، اما بر اساس چارچوب ارائه شده توسط شولز و همپژوهان (۲۰۰۸) حداقل‌سازی مالیات هدف اصلی برنامه‌ریزی مالیاتی نیست. هدف یک برنامه‌ریزی مالیاتی موثر، حداکثر کردن بازده‌های بعد از مالیات با در نظر گرفتن هزینه‌های مالیاتی و غیرمالیاتی است. عبارت دیگر برنامه‌ریزی موثر مالیاتی یک تراز استراتژیک بین حداقل‌سازی مالیات و افزایش ارزش شرکت است. بنابراین موثرترین برنامه‌ریزی مالیاتی شرکت لزوماً متمرکز بر حداقل‌سازی مالیات نیست (مک‌گوایر و همپژوهان، ۲۰۱۲).

یک بعد نسبتاً جدید از برنامه‌ریزی مالیاتی، یکنواختی پیامدهای اجتناب مالیاتی است. یکنواختی بر حفظ پیامدهای مشابه اجتناب مالیاتی در طول زمان متمرکز است. یکنواختی نرخ مالیات^۲ تغییرپذیری اندکی در پیامدهای مالیاتی در طول یک دوره زمانی طولانی مدت ایجاد خواهد کرد (نیومن و همپژوهان، ۲۰۱۲). از لحاظ مفهومی یکنواختی متفاوت از حداقل‌سازی مالیات است، زیرا یکنواختی بر هماهنگی پیامدهای اجتناب مالیاتی شرکت در طول زمان، بجای حداقل‌سازی بدهی مالیاتی شرکت در یک دوره معین متمرکز است. رویکرد مالیاتی یک شرکت باید دارای ابعاد چندگانه بوده تا بصورت موثر اهداف مالیاتی و گزارشگری مالی را با یکدیگر هماهنگ نماید (شولز و همپژوهان، ۲۰۰۸). حداقل‌سازی مالیات (سطح اجتناب مالیاتی) و یکنواختی دو بعد جداگانه از رویکردهای مالیاتی یک شرکت را نشان می‌دهند. لذا هنگام مقایسه آن دو به لحاظ بعد یکنواختی، یک روش که مالیات را حداقل نمی‌کند (نرخ موثر مالیات بالاتر در بلندمدت) و یک روش حداقل‌کننده مالیات (نرخ موثر مالیات پایین‌تر در بلندمدت)، ممکن است سطوح مساوی از یکنواختی را نشان دهند (مک‌گوایر و همپژوهان، ۲۰۱۲). شواهد اخیر نشان می‌دهد اجتناب مالیاتی یکنواخت یک هدف مالیاتی مهم است (اسمیت، ۲۰۰۶).

در خصوص ارتباط یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود، دو تئوری رقیب وجود دارد که در قسمت پیشینه بطور کامل مطرح شده‌اند. با توجه به وجود این دو تئوری رقیب، پژوهش حاضر به پیروی از مک گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲)، به دنبال بررسی رابطه یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود در ایران است. این پژوهش ادبیات مرتبط با مباحث اجتناب مالیاتی و فصل مشترک گزارشگری مالی و انتخاب‌های مالیاتی شرکت را گسترش می‌دهد.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های اخیر که رابطه بین انتخاب‌های گزارشگری مالی و مالیاتی شرکت را مورد مطالعه قرار داده‌اند، عموماً متمرکز بر محتوای اطلاعاتی پیامدهای فعالیت‌های اجتناب مالیاتی شرکت هستند. برای مثال هانلان (۲۰۰۵) نشان داد، شرکت‌هایی که تفاوت درآمد دفتری و مالیاتی آن‌ها بزرگ است، پایداری سود کمتری دارند و سرمایه‌گذاران این تفاوت را بعنوان علامتی برای ارزشگذاری صحیح سود استفاده می‌کنند. اسمیت (۲۰۰۶) و بریانت-کوچر و همپژوهان (۲۰۱۱) نشان دادند سودهای حاصل از تغییر در نرخ موثر مالیاتی، پایدار هستند. نتایج پژوهش فرانک و همپژوهان (۲۰۰۹) نشان داد شرکت‌های دارای تفاوت بزرگ و دائمی درآمد دفتری و مالیاتی (یک شاخص برای مالیات تهاجمی)، گزارشگری مالی تهاجمی نیز خواهند داشت. در مجموع پژوهش‌های گذشته شواهدی فراهم کردند مبنی بر اینکه انتخاب‌های شرکت در خصوص اجتناب مالیاتی، اطلاعاتی را در مورد انتخاب‌های گزارشگری مالی آن‌ها دربردارد.

لو و نیسیم (۲۰۰۴) بیان کردند سود مشمول مالیات نسبت به سود گزارشگری مالی، می‌تواند شوک‌های اقتصادی متمایزی را تجربه کند. اگرچه عوامل تعیین‌کننده سود گزارشگری مالی و سود مشمول مالیات متفاوت‌اند، این دو معیار عملکرد با یکدیگر در ارتباط‌اند. شوک‌های اقتصادی در سود مشمول مالیات، پیامدهای مالیاتی شرکت در یک دوره معین را تحت تأثیر قرار می‌دهد و در سطح اجتناب مالیاتی در طول زمان تغییر ایجاد می‌کند (یکنواختی نرخ مالیات شرکت را تغییر می‌دهد). لذا یکنواختی نرخ مالیات بصورت بالقوه شامل اطلاعات منحصر بفرد در مورد پایداری سود است. رویکرد مالیاتی، تصمیمات شرکت در خصوص مشارکت در فعالیت‌های اجتناب مالیاتی متفاوت را هدایت می‌کند. بسیاری از آن فعالیت‌ها جهت صرفه‌جویی‌های مالیاتی بلندمدت و بخشی جهت صرفه‌جویی‌های مالیاتی کوتاه‌مدت

طراحی شده‌اند. انتظار می‌رود شرکت‌هایی با یکنواختی نرخ مالیات، بر فعالیت‌های اجتناب مالیاتی بلندمدت در تلاش برای حفظ یک سطح یکنواخت از پیامدهای اجتناب مالیاتی متمرکز شوند (مک‌گوایر و همپژوهان، ۲۰۱۲). هانلان و اسلمراد (۲۰۰۹) معتقدند، مدیران یک سرمایه‌گذاری اجتناب مالیاتی بالقوه را بر این مبنا که آیا ارزش فعلی صرفه‌جویی‌های مالیاتی مزاد بر ارزش فعلی هزینه‌های مرتبط است، ارزیابی می‌کنند. لذا انتظار می‌رود پیش‌بینی‌پذیری سود آتی نقشی اساسی در توانایی مدیریت برای بکارگیری رویکرد یکنواختی نرخ مالیات بازی کند، زیرا سود قابل پیش‌بینی، منجر به برآوردهای دقیق‌تر سود آتی و لذا ارزیابی دقیق‌تر ارزش فعلی خالص صرفه‌جویی‌های مالیاتی آتی می‌شود (مک‌گوایر و همپژوهان، ۲۰۱۲). بنابراین یکنواختی نرخ مالیات یک شرکت بصورت بالقوه در مورد انتظارات مدیر راجع به پایداری سود (اندازه‌ای که سود جاری سود آتی را پیش‌بینی می‌کند)، علامت‌دهی می‌کند. در توجیهی دیگر برای رابطه مثبت بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود، مک‌گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲) بیان کردند که تغییرپذیری اطلاعات مالی یک عامل مهم در ارزیابی پایداری سود است. مجموعه سرمایه‌گذاری‌های انتخاب شده توسط یک شرکت محرک تغییرپذیری نتایج مالی بوده، جریان درآمدی شرکت را ایجاد کرده و در نهایت سود خالص شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین شرکت‌ها با استراتژی‌هایی که جریان‌های درآمدی پایدار ایجاد می‌کنند سود پایدارتر و گزارشگری مالی که منعکس‌کننده این پایداری است را خواهند داشت. از آنجا که اهداف استراتژیک شرکت برای سرمایه‌گذاری و گزارشگری مستلزم هماهنگی همه فعالیت‌های شرکت است، شرکتی که رویکرد یکنواختی نرخ مالیات را اتخاذ می‌کند محتمل است که جریان‌های سرمایه‌گذاری پایدار که در گزارشگری مالی منعکس است، داشته باشند. بنابراین انتظار می‌رود که یکنواختی بصورت مثبت در ارتباط با پایداری سود و اجزای آن باشد.

از سوی دیگر تحقیقات گذشته نظیر آیرس و همپژوهان (۲۰۰۶)، کوهن و همپژوهان (۲۰۱۱) و دیچو و همپژوهان (۲۰۱۲) نشان داده‌اند که مدیران اغلب در تلاش برای دستیابی به اهداف گزارشگری مالی خاص، سود را مدیریت می‌کنند. انتخاب‌های گزارشگری مالی مدیران احتمالاً متفاوت از رویکرد مالیاتی آن‌ها است، زیرا مدیران اغلب در تلاش برای دستیابی به اهداف عملکرد که ممکن است در تضاد با اهداف سود مشمول مالیات باشد، سود را مدیریت

می‌کنند. لذا انتخاب‌های گزارشگری مالی مدیران ممکن است هم‌راستا با رویکرد مالیاتی آن‌ها باشد یا نباشد. بر اساس این مطلب، بلیلاک و همپژوهان (۲۰۱۲) معتقدند که تفاوت بین سود گزارشگری مالی و سود مشمول مالیات بدلیل طیف گسترده‌ای از عوامل شامل مدیریت سود و اجتناب مالیاتی است. بعلاوه اریکسن و همپژوهان (۲۰۰۴) دریافتند که مدیران مایل به نادیده گرفتن رویکرد مالیاتی خود بدلیل انتخاب‌های گزارشگری مالی هستند. در مجموع مباحث فوق نشان می‌دهد که یکنواختی نرخ مالیات اطلاعات اندکی، اگر باشد، در مورد پایداری سود شرکت فراهم می‌کند.

بلیلاک و همپژوهان (۲۰۱۲) به بررسی رابطه اجتناب مالیاتی و پایداری سود پرداختند. آن‌ها شواهدی فراهم کردند مبنی بر اینکه در شرکت‌هایی که تفاوت مثبت درآمد دفتری و مالیاتی ناشی از مدیریت سود است، پایداری سود و ارقام تعهدی کمتر است درحالی‌که اگر تفاوت مثبت درآمد دفتری و مالیاتی ناشی از اجتناب مالیاتی باشد، سود پایدارتر است. مک گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲) رابطه بین پایداری سود و رویکرد مالیاتی را برای ۲۱۶۶۷ شرکت - سال برای دوره ۲۰۰۹ - ۱۹۹۸ در امریکا مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد در شرکت‌هایی که یکنواختی نرخ مالیات بیشتر است، سود قبل از مالیات و اجزای آن پایداری بیشتری دارند. بعلاوه پژوهش آن‌ها نشان داد که سرمایه‌گذاران قادر به درک یکنواختی نرخ مالیات بوده و از آن بعنوان علامتی برای ارزیابی پایداری سود قبل از مالیات و اجزای آن استفاده می‌کنند.

حساس یگانه و گل محمدی شورکی (۱۳۹۰) به بررسی رابطه بین نرخ موثر مالیات و ویژگی‌های شرکت‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد میانگین نرخ موثر مالیاتی به نرخ قانونی مالیات بر درآمد نزدیک است. بعلاوه نتایج نشان داد بین نرخ موثر مالیاتی با اندازه شرکت و سودآوری رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد و با اهرم مالی رابطه مثبت و معنی‌دار برقرار است. بین نرخ موثر مالیات و شدت سرمایه‌گذاری و ساختار مالکیت رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. خدای پور و ترک‌زاده‌ماهانی (۱۳۹۰) به بررسی تأثیر مالیات بر محافظه‌کاری در گزارشگری مالی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری پرداختند. نتایج حاصل نشان داد شرکت‌هایی که خالص جریان نقدی عملیاتی آن‌ها بسیار بزرگتر از درآمد مشمول مالیات آن‌ها است، محافظه‌کاری بیشتری نسبت به سایر شرکت‌ها دارند، اما در مورد شرکت‌هایی

که خالص جریان نقدی عملیاتی آن‌ها بسیار کوچکتر از درآمد مشمول مالیات آن‌ها است، نمی‌توان گفت که محافظه‌کاری کمتری نسبت به سایر شرکت‌ها دارند. علاوه بر این، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مالیات نه تنها مربوط بودن اطلاعات حسابداری شرکت‌ها را کاهش نمی‌دهد، بلکه باعث افزایش مربوط بودن اطلاعات نیز می‌گردد. صفاریزدی (۱۳۸۹) به بررسی ارتباط بین تغییرات اقلام صورت‌های مالی و تغییرات مالیات پرداخت. نتایج نشان داد که از میان اقلام صورت‌های مالی، هیچ یک توانایی پیش‌بینی مالیات را ندارند یعنی میان تغییر هیچکدام از اقلام صورت‌های مالی و تغییر مالیات همبستگی و رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مباحث پیش گفته، فرضیه‌های زیر در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند:

فرضیه ۱: بین پایداری سود قبل از مالیات و یکنواختی نرخ مالیات یک شرکت رابطه معنی‌دار وجود دارد.

فرضیه ۲: بین پایداری اجزای سود و یکنواختی نرخ مالیات یک شرکت رابطه معنی‌دار وجود دارد.

روش پژوهش

نمونه از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که از ابتدای سال ۱۳۸۱ تا پایان سال ۱۳۹۰ در بورس عضویت دارند، با اعمال چهار معیار گزینشی انتخاب گردید. این معیارها عبارتند از:

(۱) سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفندماه باشد؛

(۲) داده‌های شرکت در بازه زمانی مورد بررسی در این پژوهش در دسترس باشد؛

(۳) در گروه شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری‌های مالی، هلدینگ، بانک و لیزینگ نباشند؛

(۴) سود قبل از کسر مالیات آن‌ها مثبت باشد،

با اعمال این محدودیت‌ها و با توجه به نحوه محاسبه متغیرهای پژوهش، ۵۴ شرکت برای دوره ۵ ساله از ۱۳۸۵ لغایت ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفتند.

نوع پژوهش بر حسب هدف، کاربردی و بر مبنای روش، توصیفی و از نوع همبستگی است. داده‌های پژوهش با مراجعه به صورت‌های مالی و با استفاده از نرم‌افزار تدبیرپرداز و ره‌آوردنویس جمع‌آوری شد. در این پژوهش از مدل رگرسیون چندمتغیره با استفاده از داده‌های ترکیبی برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است.

به منظور آزمون فرضیه اول و بررسی اینکه آیا یکنواختی نرخ مالیات شرکت اطلاعاتی در خصوص پایداری سود فراهم می‌کند، به پیروی از مک‌گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲) پایداری سود قبل از مالیات با استفاده از رگرسیون زیر برآورد می‌شود:

$$PTBI_{i,t+1} = \alpha_0 + \beta_1 Sustain_{i,t} + \beta_2 CV\_PTBI_{i,t} + \beta_3 PTBI_{i,t} + \beta_4 Sustain_{i,t} \times PTBI_{i,t} + \beta_5 CV\_PTBI_{i,t} \times PTBI_{i,t} + \varepsilon_{i,t+1} \quad (1)$$

که $PTBI_{i,t}$ ، سود قبل از مالیات در سال t تقسیم بر متوسط مجموع دارایی‌ها در سال t ؛ $PTBI_{i,t+1}$ ، سود قبل از مالیات در سال $t+1$ تقسیم بر متوسط مجموع دارایی‌ها در سال t ؛ $Sustain_{i,t}$ ، شاخص یکنواختی نرخ مالیات است که از طریق ضریب تغییر نرخ موثر مالیات نقدی سالانه در طول یک دوره ۵ ساله (شامل دوره جاری و ۴ سال قبل) با استفاده از رابطه زیر اندازه‌گیری می‌شود:

$$Sustain_{it} = \frac{\sqrt{\sum_{t=1}^N (Cash\ ETR_{it} - Avg.\ Cash\ ETR_i)^2}}{abs(\frac{1}{N} (\sum_{t=1}^N Cash\ ETR_{it}))} \quad (2)$$

که $Cash\ ETR$ ، نرخ موثر مالیات نقدی^۳ است از طریق تقسیم مالیات نقدی پرداختی در صورت جریان وجوه نقد بر سود قبل از مالیات بدست می‌آید. این معیار ($Sustain$) تغییرپذیری پیامدهای اجتناب مالیاتی شرکت در طول زمان را اندازه‌گیری می‌کند. هر چه ضریب تغییر نرخ موثر مالیات نقدی سالانه طی ۵ سال پایین‌تر باشد (ارزش پایین‌تر $Sustain$)، یکنواختی نرخ مالیات شرکت بیشتر خواهد بود.

تحقیقات گذشته نشان داده‌اند که تغییرپذیری سود مرتبط با پایداری سود است (دیچو و تانگ، ۲۰۰۹). از آنجا که در این پژوهش، تغییرپذیری سود جزئی از سنجه یکنواختی نرخ مالیات است، ممکن است که این سنجه در واقع شاخص تغییرپذیری سود باشد. لذا ضریب تغییر سود قبل از کسر مالیات برای یک دوره ۵ ساله جهت کنترل تغییرپذیری سود، وارد پژوهش می‌شود:

$$CV\_PTBI_{it} = \frac{\sqrt{\sum_{t=1}^N (PTBI_{it} - Avg.PTBI_i)^2}}{abs(\frac{1}{N} (\sum_{t=1}^N PTBI_{it}))} \quad (۳)$$

ارزش‌های بالاتر ضریب تغییر سود قبل از کسر مالیات (cv-ptbi) نشان‌دهنده تغییرپذیری بیشتر سود قبل از مالیات است.

برای بررسی فرضیه اول، ضریب متغیر $PTBI * Sustain$ (۴) بررسی می‌شود. ضریب منفی (مثبت) و معنی‌دار این متغیر نشان‌دهنده این مطلب است که در شرکت‌هایی که یکنواختی نرخ مالیات کمتر است، پایداری سود کمتر (بیشتر) خواهد بود، یا بالعکس در شرکت‌هایی که یکنواختی نرخ مالیات بیشتر است، پایداری سود بیشتر (کمتر) خواهد بود.

در فرضیه دوم بررسی می‌شود که آیا یکنواختی نرخ مالیات اطلاعاتی در خصوص پایداری اجزای سود قبل از مالیات فراهم می‌کند. برای این منظور، سود به دو جزء ارقام تعهدی قبل از مالیات و جریان‌ات نقدی قبل از مالیات تفکیک شده و مدل زیر به پیروی از مک‌گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲) برآورد می‌شود:

$$PTBI_{i,t+1} = \alpha_0 + \beta_1 Sustain_{i,t} + \beta_2 CV\_PTBI_{i,t} + \beta_3 PTCF_{i,t} + \beta_4 Sustain_{i,t} \times PTCF_{i,t} + \beta_5 CV\_PTBI_{i,t} \times PTCF_{i,t} + \beta_6 PTACC_{i,t} + \beta_7 Sustain_{i,t} \times PTACC_{i,t} + \beta_5 CV\_PTBI_{i,t} \times PTACC_{i,t} + \varepsilon_{i,t+1} \quad (۴)$$

که $PTCF_{i,t}$ جریان‌ات نقد قبل از مالیات در سال t (جریان‌ات نقدی عملیاتی) تقسیم بر متوسط مجموع دارایی‌ها در سال t است. $PTACC_{i,t}$ ارقام تعهدی قبل از مالیات در سال t (سود قبل از کسر مالیات پس از کسر جریان‌ات نقد قبل از مالیات) تقسیم بر متوسط مجموع داراییها در سال t است. برای بررسی اینکه آیا یکنواختی نرخ مالیات شرکت اطلاعاتی در خصوص پایداری جریان‌ات نقدی و ارقام تعهدی قبل از مالیات فراهم می‌کند یا خیر، ضرایب

دو متغیر $PTCF^*Sustain$ (4) و $PTACC^*Sustain$ (7) تحلیل می‌شوند. همانطور که در قسمت مقدمه نیز اشاره گردید، بدلیل وجود دیدگاه‌های متضاد در خصوص رابطه بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود، در آزمون این فرضیه نیز مشابه فرضیه اول پیش‌بینی در خصوص علائم این ضرایب انجام نمی‌شود.

جهت بررسی دقیق‌تر فرضیه‌ها، به پیروی از مک‌گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲) دو تحلیل اضافی انجام شده است:

الف) اندازه‌گیری یکنواختی نرخ مالیات با استفاده از مالیات نقدی پرداختی

نرخ موثر مالیات نقدی از دو جزء مالیات نقدی پرداختی و سود حسابداری قبل از مالیات تشکیل شده است. برای اطمینان از اینکه نتایج مربوط به یکنواختی نرخ مالیات شرکت و نه تغییرپذیری سود قبل از مالیات است، ضریب تغییرپذیری مالیات نقدی پرداخت شده (CV_TXPD_t) بعنوان سنج دوم از یکنواختی که تنها مبتنی بر مالیات نقدی پرداختی است، در نظر گرفته شد. برای محاسبه ضریب تغییرپذیری مالیات نقدی پرداختی، در رابطه (۲) بجای $Cash\ ETRs$ از مالیات نقدی پرداختی استفاده شد. اگر ضریب تغییرپذیری مالیات نقدی پرداختی سالانه طی دوره ۵ ساله پایین باشد، مالیات پرداختی شرکت یکنواخت در نظر گرفته می‌شود. اندازه‌گیری یکنواختی با استفاده از مالیات نقدی پرداختی منجر می‌شود اثرات سود قبل از مالیات و مالیات نقدی پرداختی در $Cash\ ETR$ از یکدیگر تفکیک شود.

پایداری سود و اجزای آن با استفاده از مدل‌های (۵) و (۶) که در آن‌ها CV_TXPD جایگزین $Sustain$ در مدل‌های (۲) و (۳) می‌شود، بررسی می‌شود. در این دو مدل علاوه بر کنترل تغییرپذیری سود قبل از مالیات، تغییرپذیری جریان نقد قبل از مالیات (CV_PTCF) نیز برای اطمینان از اینکه نتایج بدلیل اثرات تغییرپذیری جریان نقد روی پایداری سود نیست، کنترل گردید.

$$PTBI_{i,t+1} = \alpha_0 + \beta_1 CV\_TXPD_{i,t} + \beta_2 CV\_PTBI_{i,t} + \beta_3 PTBI_{i,t} + \beta_4 CV\_TXPD_{i,t} \times PTBI_{i,t} + \beta_5 CV\_PTBI_{i,t} \times PTBI_{i,t} + \beta_6 CV\_PTCF_{i,t} + \varepsilon_{i,t+1} \quad (5)$$

$$\begin{aligned}
 PTBI_{i,t+1} = & \alpha_0 + \beta_1 CV\_TXPD_{i,t} + \beta_2 CV\_PTBI_{i,t} + \beta_3 PTCF_{i,t} \\
 & + \beta_4 CV\_TXPD_{i,t} \times PTCF_{i,t} + \beta_5 CV\_PTBI_{i,t} \times PTCF_{i,t} \\
 & + \beta_6 PTACC_{i,t} + \beta_7 CV\_TXPD_{i,t} \times PTACC_{i,t} \\
 & + \beta_8 CV\_PTBI_{i,t} \times PTACC_{i,t} + \beta_9 CV\_PTCF_{i,t} + \varepsilon_{i,t+1}
 \end{aligned} \quad (۶)$$

ب) اجتناب مالیاتی یکنواخت در مقابل اجتناب مالیاتی بلندمدت

بلیلاک و همپژوهان (۲۰۱۲) با استفاده از معیار نرخ موثر مالیات نقدی ۵ ساله برای تعیین اجتناب مالیاتی بلندمدت، دریافتند که سطح اجتناب مالیاتی بلندمدت شرکت اطلاعاتی درخصوص پایداری سود آن فراهم می‌کند. برای تعیین رابطه بین یکنواختی نرخ مالیات شرکت و پایداری سود، با در نظر گرفتن تأثیر سطح اجتناب مالیاتی بلندمدت (CASH5ETR) بر پایداری سود، مدل‌های (۷) و (۸) برآورد گردید. در این مدل‌ها پایداری سود (یا اجزای سود) وابسته به یکنواختی اجتناب مالیاتی شرکت و نرخ موثر مالیات نقدی ۵ ساله (CASH5ETR) بوده و تغییرپذیری سود قبل از مالیات نیز در این مدل‌ها کنترل می‌شود. نرخ موثر مالیات نقدی ۵ ساله برابر است با مجموع مالیاتی نقدی پرداخت شده طی ۵ سال گذشته تقسیم بر مجموع سود قبل از مالیات ۵ سال گذشته است.

$$\begin{aligned}
 PTBI_{i,t+1} = & \alpha_0 + \beta_1 Sustain_{i,t} + \beta_2 CASH5ETR_{i,t} + \beta_3 CV\_PTBI_{i,t} \\
 & + \beta_4 PTBI_{i,t} + \beta_5 Sustain_{i,t} \times PTBI_{i,t} + \beta_6 CASH5ETR_{i,t} \\
 & \times PTBI_{i,t} + \beta_7 CV\_PTBI_{i,t} \times PTBI_{i,t} + \varepsilon_{i,t+1}
 \end{aligned} \quad (۷)$$

$$\begin{aligned}
 PTBI_{i,t+1} = & \alpha_0 + \beta_1 Sustain_{i,t} + \beta_2 CASH5ETR_{i,t} + \beta_3 CV\_PTBI_{i,t} \\
 & + \beta_4 PTCF_{i,t} + \beta_5 Sustain_{i,t} \times PTCF_{i,t} \\
 & + \beta_6 CASH5ETR_{i,t} \times PTCF_{i,t} + \beta_7 CV\_PTBI_{i,t} \times PTCF_{i,t} \\
 & + \beta_8 PTACC_{i,t} + \beta_9 Sustain_{i,t} \times PTACC_{i,t} \\
 & + \beta_{10} CASH5ETR_{i,t} \times PTACC_{i,t} + \beta_{11} CV\_PTBI_{i,t} \\
 & \times PTACC_{i,t} + \varepsilon_{i,t+1}
 \end{aligned} \quad (۸)$$

یافته‌های پژوهش

برای انتخاب اینکه در تخمین مدل‌ها از روش تلفیقی یا تابلویی استفاده شود از آزمون F لیمر استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار احتمال این آماره در هر پنج مدل بزرگتر از ۵ درصد است، داده‌های هر پنج مدل از نوع داده‌های تلفیقی هستند. به منظور بررسی همسانی واریانس جمله اخلاص مدل‌ها از آزمون وایت استفاده گردید. بر اساس نتایج این آزمون‌ها مقدار احتمال آماره مربوط کوچکتر از ۵ درصد و نشان‌دهنده وجود ناهمسانی واریانس است. با توجه به وجود این ناهمسانی، در هر پنج مدل از دستور Robust برای تصحیح ناهمسانی استفاده شد. به منظور بررسی خودهمبستگی میان اجزاء خطا، از آزمون دورین واتسون استفاده شد. آماره دورین واتسن در هر پنج مدل در دامنه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته که حاکی از عدم خودهمبستگی میان اجزاء خطا است. با توجه به آنکه مقادیر VIF برای متغیرهای توضیحی، کمتر از ۱۰ است نیاز به رفع هم‌خطی وجود ندارد.

نگاره (۱): آمار توصیفی

انحراف معیار	میانگین	بزرگترین	کوچکترین	نام متغیر
۰/۱۴۵۷۳	۰/۲۱۸۵	۰/۷۳	۰/۰۱	سود قبل از مالیات در سال $t+1$ تقسیم بر متوسط مجموع دارایی‌ها در سال t (PTBI _{t+1})
۰/۱۱۹۱۶	۰/۱۹۲۲	۰/۶۲	۰/۰۲	سود قبل از مالیات در سال t تقسیم بر متوسط مجموع دارایی‌ها در سال t (PTBI _t)
۰/۱۲۶۰۷	۰/۱۷۹۲	۰/۷۹	-۰/۱۷	جریان‌ات نقد قبل از مالیات تقسیم بر متوسط مجموع دارایی‌ها در سال t (PTCF)
۰/۱۱۱۲۳	۰/۰۴۱۱	۰/۳۵	-۰/۳۲	اقلام تعهدی قبل از مالیات تقسیم بر متوسط مجموع دارایی‌ها در سال t (PTACC)
۰/۱۸۸۱۰	۰/۱۶۴۲	۲/۰۸	۰/۰۰	نرخ موثر مالیات نقدی (Cash ETR)
۰/۰۶۴۲۵	۰/۱۴۵۴	۰/۳۶	۰/۰۱	نرخ موثر مالیات نقدی ۵ ساله (CASH5ETR)
۰/۶۷۳۴۳	۱/۱۵۹۴	۳/۹۹	۰/۲۵	ضریب تغییر مالیات نقدی پرداخت شده (CV_TXPD)
۰/۶۶۲۷۷	۱/۲۸۱۱	۴/۰۰	۰/۱۵	ضریب تغییر نرخ موثر مالیات نقدی (Sustain)
۰/۴۰۶۷۱	۰/۸۱۳۷	۲/۴۵	۰/۱۰	ضریب تغییر PTBI (CV_PTBI)

در نگاره (۱) آمار توصیفی و در نگاره (۲) همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

نگاره (۲): همبستگی متغیرهای پژوهش

	PTBI _{t+1}	PTBI _t	PTCF	PTACC	Cash ETR	CASH5ETR	CV_TXPD	Sustain	CV_PTBI
PTBI _{t+1}	۱/۰۰	۰/۸۷ ^{xx}	۰/۵۲ ^{xx}	۰/۲۸ ^{xx}	-۰/۲۷ ^{xx}	-۰/۹۷	-۰/۹۳ ^x	-۰/۹۱ ^x	۰/۹۸ ^x
PTBI _t	۰/۸۷ ^{xx}	۱/۰۰	۰/۵۶ ^{xx}	۰/۴۵ ^{xx}	-۰/۲۴	-۰/۲۴ ^{xx}	-۰/۲۴ ^{xx}	-۰/۲۴ ^{xx}	۰/۸۴ ^{xx}
PTCF	۰/۵۲ ^{xx}	۰/۵۶ ^{xx}	۱/۰۰	-۰/۴۹ ^{xx}	-۰/۱۳	-۰/۲۳ ^{xx}	-۰/۰۶	-۰/۰۹	۰/۴۹ ^x
PTACC	۰/۲۸ ^{xx}	۰/۴۵ ^{xx}	-۰/۴۹ ^{xx}	۱/۰۰	۰/۱۰۶	-۰/۱۴	-۰/۱۶ ^{xx}	-۰/۱۶ ^{xx}	۰/۸۳
Cash ETR	-۰/۲۷ ^{xx}	-۰/۲۴	-۰/۱۳	۰/۱۰۶	۱/۰۰	۰/۲۳ ^{xx}	-۰/۰۵۵	-۰/۰۴	۰/۵۴
CASH5ETR	-۰/۹۷	-۰/۲۴ ^{xx}	-۰/۲۳ ^{xx}	-۰/۱۴	۰/۲۳ ^{xx}	۱/۰۰	-۰/۳۵ ^{xx}	-۰/۲۷ ^{xx}	-۰/۱۱۱
CV_TXPD	-۰/۹۳ ^x	-۰/۲۴ ^{xx}	-۰/۰۶	-۰/۱۶ ^{xx}	-۰/۵۵	-۰/۳۵ ^{xx}	۱/۰۰	۰/۲۵ ^{xx}	۰/۳۹ ^{xx}
Sustain	-۰/۹۱ ^x	-۰/۲۴ ^{xx}	-۰/۰۹	-۰/۱۶ ^{xx}	-۰/۰۴	-۰/۲۷ ^{xx}	۰/۲۵ ^{xx}	۱/۰۰	۰/۳۳ ^{xx}
CV_PTBI	۰/۹۸ ^x	۰/۸۴ ^{xx}	۰/۴۹ ^x	۰/۸۳	۰/۵۴	-۰/۲۱	۰/۳۹ ^{xx}	۰/۳۳ ^{xx}	۱/۰۰

xx و x به ترتیب بیانگر معنی داری در سطح اطمینان ۹۹ و ۹۵ درصد است.

نتایج آزمون فرضیه اول برآورد مدل (۱) در نگاره (۳) گزارش شده است. ضریب مثبت و معنی دار (در سطح اطمینان ۹۵ درصد) PTBI نشان دهنده پایداری سود قبل از کسر مالیات از سالی به سال دیگر است. برای بررسی رابطه بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود قبل از کسر مالیات، ضریب متغیر $PTBI * Sustain$ (β_4) در مدل (۱) مورد توجه خواهد بود. منفی (مثبت) و معنی دار بودن β_4 نشان دهنده این مطلب است که در شرکت‌هایی که یکنواختی نرخ مالیات کمتر است، پایداری سود کمتر (بیشتر) خواهد بود. ضریب مثبت و معنی دار (در سطح

اطمینان ۹۰ درصد) PTBI*Sustain در نگاره (۲)، نشان می‌دهد در شرکت‌هایی که یکنواختی نرخ مالیات کمتر است، پایداری سود بیشتر خواهد بود.

نتایج آزمون فرضیه دوم برآورد مدل (۴) در نگاره (۴) گزارش شده است. فرضیه دوم به تحلیل رابطه یکنواختی نرخ مالیات با پایداری اجزای سود (جریان‌ات نقدی قبل از مالیات و اقلام تعهدی قبل از مالیات) می‌پردازد. ضرایب مثبت و معنی‌دار (در سطح اطمینان ۹۵ درصد) PTCF و PTACC نشان‌دهنده پایداری مثبت جریان‌ات نقد و اقلام تعهدی قبل از مالیات است. برای آزمون فرضیه دوم، ضرایب دو متغیر PTCF*Sustain (β_4) و PTACC*Sustain (β_7) در مدل (۴) بررسی خواهد شد. همانطور که در نگاره گزارش شده، β_4 منفی و غیرمعنی‌دار و β_7 مثبت و معنی‌دار (در سطح اطمینان ۹۵ درصد) است. نتایج نشان‌دهنده آن است که در شرکت‌هایی که یکنواختی نرخ مالیات کمتر است، اقلام تعهدی قبل از مالیات پایداری بیشتری دارند. این یافته‌ها برخلاف یافته‌های مک‌گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲a) است که نشان دادند یکنواختی نرخ مالیات پرداختی یک شرکت در مورد انتظارات مدیر راجع به پایداری سود و اجزای آن، علامت‌دهی می‌کند.

نگاره (۳): خلاصه نتایج آماری آزمون مدل (۱)

VIF	سطح معنی داری	آماره t	ضرایب	متغیر
-	۰/۰۰	۷/۴۶۸	۰/۰۹۸	عرض از مبدا
۳/۶۵	۰/۰۰	۸/۵۱۲	۰/۰۱۳	Sustain
۲/۴۴	۰/۰۰۱۵	-۳/۲۳۹	-۰/۰۵۲	CV_PTBI
۱/۲۲	۰/۰۰	۸/۴۳۲	۰/۶۴۶	PTBI
۱/۴۸	۰/۰۸۰	۱/۷۷۰	۰/۰۵۳۱	Sustain × PTBI
۱/۳۷	۰/۱۵۱۷	۱/۴۴۱	۰/۰۵۵	CV_PTBI × PTBI
۲/۳۲		آماره دوربین واتسن	۳۱/۴۲۷ (۰/۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی داری)
۰/۸۹		ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۹۲	ضریب تعیین

نگاره (۴): خلاصه نتایج آماری آزمون مدل (۴)

VIF	سطح معنی داری	آماره t	ضرایب	متغیر
-	۰/۰۰۰	۵/۱۹۹	۰/۰۸۳	عرض از مبدا
۳/۱۴	۰/۰۰۰	۶/۲۹۶	۰/۰۱۷	Sustain
۲/۸۷	۰/۰۰۰	-۵/۰۳۸	-۰/۰۵۳	CV_PTBI
۱/۵۳	۰/۰۰۰	۶/۷۱۷	۰/۷۵۴	PTCF
۱/۳۷	۰/۶۶۷۲	-۰/۴۳۱	-۰/۰۱۳	Sustain × PTCF
۱/۴۵	۰/۰۱۲۵	۲/۵۲۷	۰/۱۳۹	CV_PTBI × PTCF
۲/۶۳	۰/۰۰۰	۱۰/۳۳۲	۰/۵۹۷	PTACC
۲/۴۵	۰/۰۰۰۵	۳/۵۳۵	۰/۱۱۱	Sustain × PTACC
۱/۸۴	۰/۰۰۰۱	-۳/۹۸۳	-۰/۰۲۳	CV_PTBI × PTACC
۲/۳۱	آماره دوربین واتسن		۴۶/۹۱ (۰/۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی داری)
۰/۹۳	ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۹۵	ضریب تعیین

برای بررسی دقیق تر فرضیه‌های پژوهش مدل‌های (۵) و (۶) برآورد گردید. در این دو مدل برای اطمینان از اینکه نتایج مربوط به یکنواختی نرخ مالیات شرکت و نه تغییرپذیری سود قبل از مالیات است، ضریب تغییرپذیری مالیات نقدی پرداختی (CV_TXPD) بعنوان سنجه دوم پایداری که تنها مبتنی بر مالیات نقدی پرداختی است، در نظر گرفته می‌شود. ضریب مثبت و معنی دار (در سطح اطمینان ۹۰ درصد) $PTBI * CV\_TXPD$ که در نگاره (۵) گزارش شده نشان می‌دهد پایداری سود در شرکت‌هایی که یکنواختی نرخ مالیات کمتر است، بالاتر از پایداری سود در شرکت‌هایی است که یکنواختی نرخ مالیاتی بیشتر است. نتایج برآورد مدل (۶) در نگاره (۶) نشان می‌دهد ضریب $PTCF * CV\_TXPD$ منفی و غیرمعنی دار و ضریب $PTACC * CV\_TXPD$ مثبت و معنی دار (در سطح اطمینان ۹۵ درصد) است. این مطلب نشان می‌دهد در شرکت‌هایی که مالیات نقد پرداختی سالانه یکنواختی کمتری دارند، اقلام تعهدی قبل از مالیات پایداری بیشتری دارد. مشابه نتایج اولیه، این یافته‌ها نیز دلالت بر وجود رابطه معکوس بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود و جزء اقلام تعهدی دارد. عبارت

دیگر در شرکت‌هایی که یکنواختی مالیات نقدی پرداختی بیشتر است، سود و اقلام تعهدی قبل از مالیات پایداری کمتری دارند.

تکانه (۵): خلاصه نتایج آماری آزمون مدل (۵)

VIF	سطح معنی داری	آماره t	ضرایب	متغیر
-	۰/۰۰۰	۵/۳۳۰	۰/۱۰۳	عرض از مبدا
۳/۱۸	۰/۴۵۴۵	۰/۷۵۰	۰/۰۰۵	CV_TXPD
۳/۳۴	۰/۰۰۰۱	-۴/۱۶۴	-۰/۰۴۶	CV_PTBI
۱/۲۷	۰/۰۰۰	۶/۵۴۴	۰/۶۹۹	PTBI
۳/۶۱	۰/۰۶۳	۱/۸۸۰	۰/۰۴۲	CV_TXPD×PTBI
۲/۲۴	۰/۰۱۹۹	۲/۳۵۲	۰/۰۳۱	CV_PTBI×PTBI
۲/۳۱	۰/۱۸۱۶	-۱/۳۴۲	-۰/۰۰۰۵	CV_PTCF
۲/۳۰	آماره دوربین واتسن		۲۸/۸۳ (۰/۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی داری)
۰/۸۸	ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۹۲	ضریب تعیین

تکانه (۶): خلاصه نتایج آماری آزمون مدل (۶)

VIF	سطح معنی داری	آماره t	ضرایب	متغیر
-	۰/۰۰۰	۴/۲۹۲	۰/۰۸۴	عرض از مبدا
۳/۲۱	۰/۰۰۲۱	۳/۱۳۳	۰/۰۰۷	CV_TXPD
۳/۵۷	۰/۰۴۶۷	-۲/۰۰۵	-۰/۰۳۴	CV_PTBI
۲/۴۴	۰/۰۰۰	۷/۳۷۲	۰/۸۹۱	PTCF
۲/۱۳	۰/۳۹۲۸	-۰/۸۵۷	-۰/۰۲۴	CV_TXPD×PTCF
۲/۲۷	۰/۷۴۲۴	-۰/۳۲۹	-۰/۰۲۵	CV_PTBI×PTCF
۳/۲۳	۰/۰۰۰	۹/۶۵۳	۰/۶۲۳	PTACC
۲/۸۸	۰/۰۰۰	۳۵/۰۳۹	۰/۱۹۴	CV_TXPD×PTACC
۳/۱۴	۰/۰۳۴۱	-۲/۱۳۸	-۰/۱۱۳	CV_PTBI×PTACC
۲/۷۳	۰/۰۰۰	-۴/۶۵۰	-۰/۰۰۰۴	CV_PTCF
۲/۳۱	آماره دوربین واتسن		۳۲/۶۰ (۰/۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی داری)
۰/۹۰	ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۹۳	ضریب تعیین

در بخش آخر برای کنترل سطح بلندمدت اجتناب مالیاتی شرکت در رابطه بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود مدل‌های (۷) و (۸) برآورد گردید. در این روابط نرخ موثر مالیات نقدی ۵ ساله (CASH5ETR) بعنوان متغیر معرف سطح بلندمدت اجتناب مالیاتی در نظر گرفته شده است. در نگاره (۷) نتایج بررسی رابطه بین یکنواختی نرخ مالیات شرکت و پایداری سود در شرایط وجود سطح بلندمدت اجتناب مالیاتی گزارش شده است. نتایج نشان می‌دهد ضریب PTBI*Sustain بعد از کنترل سطح بلندمدت اجتناب مالیاتی شرکت، مثبت و معنی‌دار (در سطح اطمینان ۹۰ درصد) باقی می‌ماند. بنابراین همچنان نتایج نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با یکنواختی بیشتر نرخ مالیاتی، پایداری سود کمتری دارند. نگاره (۸) نیز نتایج آزمون اجزای سود را نشان می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد بعد از کنترل سطح اجتناب مالیاتی ضریب PTCF*Sustain منفی و غیرمعنی‌دار و ضریب PTACC*Sustain مثبت و معنی‌دار (در سطح اطمینان ۹۰ درصد) است. این مطلب نشان می‌دهد که بعد از کنترل اثرات سطح بلندمدت اجتناب مالیاتی، همچنان شرکت‌هایی با یکنواختی بیشتر نرخ مالیات، اقلام تعهدی ناپایدارتری دارند.

نگاره (۷): خلاصه نتایج آماری آزمون مدل (۷)

VIF	سطح معنی‌داری	آماره t	ضرایب	متغیر
-	۰/۰۰۰	۴/۸۱۲	۰/۰۴۹	عرض از مبدا
۲/۰۵	۰/۰۴۸۲	۱/۹۹۱	۰/۰۱۸	Sustain
۲/۱۷	۰/۰۰۰۱	۴/۰۶۶	۰/۱۸۲	CASH5ETR
۲/۴۸	۰/۰۰۱۶	-۳/۲۰۶	-۰/۰۵۵	CV_PTBI
۲/۲۳	۰/۰۰۰	۴/۸۷۷	۰/۶۰۲	PTBI
۲/۴۱	۰/۰۶۷۱	۱/۸۵۱	۰/۰۱۹	Sustain × PTBI
۱/۹۲	۰/۰۰۰۲	۳/۸۶۸	۱/۳۴۶	CASH5ETR × PTBI
۱/۳۵	۰/۰۵۵۴	۱/۹۳۰	۰/۰۵۸	CV_PTBI × PTBI
۲/۴۵		آماره دوربین‌واتسن	۳۲/۴۱ (۰/۰۰)	آماره F فیشر (سطح معنی‌داری)
۰/۹۰		ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۹۳	ضریب تعیین

نگاره (۸): خلاصه نتایج آماری آزمون مدل (۸)

متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معنی داری	VIF
عرض از مبدا	۰/۱۵۲	۱۱/۶۸۰	۰/۰۰۰	-
Sustain	۰/۰۲۱	۴/۳۴۶	۰/۰۰۰	۲/۲۵
CASH5ETR	-۰/۲۱۶	-۲/۰۲۵	۰/۰۴۴۶	۲/۴۶
CV_PTBI	-۰/۰۴۹	-۲۹/۵۸۷	۰/۰۰۰	۲/۱۴
PTCF	-۰/۰۱۲	-۰/۱۲۷	۰/۸۹۸۹	۳/۱۸
Sustain × PTCF	-۰/۰۲۰۱	-۰/۵۶۳	۰/۵۷۴	۳/۰۷
CASH5ETR × PTCF	۳/۳۸۷	۵/۸۲۵	۰/۰۰۰	۲/۷۱
CV_PTBI × PTCF	۰/۳۳۲	۲۵/۴۹۵	۰/۰۰۰	۲/۳۲
PTACC	۰/۳۳۹	۱۰/۷۲۲	۰/۰۰۰	۲/۰۲
Sustain × PTACC	۰/۰۱۶	۱/۸۰۳	۰/۰۷۷	۲/۱۹
CASH5ETR × PTACC	۱/۴۶۶	۵/۷۰۵	۰/۰۰۰	۲/۴۳
CV_PTBI × PTACC	۰/۰۶۱	۲/۱۱۷	۰/۰۳۵۹	۲/۶۶
آماره F فیشر (سطح معنی داری)	۵۴/۹۳ (۰/۰۰)	آماره دوربین واتسن		۲/۳۰
ضریب تعیین	۰/۹۶	ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۹۴

نتیجه گیری و پیشنهادها

در این پژوهش ارتباط بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود و اجزای آن در قالب دو فرضیه مورد بررسی قرار گرفت. هر یک از دو فرضیه با استفاده از سه مدل بصورت جداگانه مورد آزمون قرار گرفت. در خصوص ارتباط بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود می توان دو دیدگاه متفاوت را در نظر گرفت.

یک دیدگاه با معرفی فعالیتهای اجتناب مالیاتی بعنوان یک فعالیت سرمایه گذاری و ارزیابی آن بر مبنای ارزش فعلی خالص صرفه جویی های مالیاتی، پیش بینی پذیری سود آتی را بعنوان یک عامل اساسی در این حوزه تلقی می کند. بدین ترتیب انتظار می رود یکنواختی نرخ مالیات شرکت بصورت بالقوه اطلاعاتی در مورد انتظارات مدیران راجع به پایداری سود فراهم کند. در همین راستا برخی دیگر از پژوهش ها رویکرد مالیاتی شرکت را بعنوان یک سرمایه گذاری در نظر گرفته و از آنجا که اهداف استراتژیک شرکت برای سرمایه گذاری و گزارشگری

مستلزم هماهنگی همه فعالیت‌های شرکت است، شرکتی که رویکرد یکنواختی نرخ مالیات را اتخاذ می‌کند احتمالاً جریان‌ات سرمایه‌گذاری یکنواخت نیز که در گزارشگری مالی منعکس است، داشته باشند. بنابراین انتظار می‌رود که یکنواختی نرخ مالیات بصورت مثبت در ارتباط با پایداری سود و اجزای آن باشد.

بر اساس دیدگاه مقابل، مدیران اغلب در تلاش برای دستیابی به اهداف عملکرد که ممکن است در تضاد با اهداف سود مشمول مالیات باشد، سود را مدیریت می‌کنند، لذا دلیلی برای وجود رابطه بین یکنواختی نرخ مالیات و پایداری سود وجود ندارد.

نتایج کلی پژوهش نشان می‌دهد یکنواختی نرخ مالیات شرکت، اطلاعاتی در خصوص پایداری سود قبل از مالیات و اجزای آن ارائه نداده و این یافته‌ها ممکن است بدین دلیل باشد که هدف مالیاتی شرکت ممکن است بصورت گسترده‌ای متفاوت از هدف سود گزارش شده باشد. لذا بدلیل فشار برای دستیابی به اهداف خاص گزارشگری مالی که مطابق با اهداف مالیاتی شرکت نیست، یکنواختی نرخ مالیات یک شرکت شامل اطلاعاتی در مورد پایداری سود شرکت نخواهد بود. این یافته‌ها موید نتایج پژوهش‌هایی نظیر آیرس و همپژوهان (۲۰۰۶)، کوهن و همپژوهان (۲۰۱۱)، دیچو و همپژوهان (۲۰۱۲) و صفاریزدی (۱۳۸۹) است که ارتباطی بین گزارشگری مالی و مالیاتی نیافتند. بدین ترتیب یافته‌های این پژوهش بر خلاف یافته‌های مک‌گوایر و همپژوهان (۲۰۱۲) است که نشان دادند یکنواختی نرخ مالیات پرداختی شرکت بصورت بالقوه در مورد انتظارات مدیر راجع به پایداری سود و اجزای آن، علامت‌دهی می‌کند.

این پژوهش با استفاده از داده‌های مربوط به نمونه‌ای از شرکت‌های حاضر در بورس اوراق بهادار تهران بدون توجه به صنعت در فاصله سالهای ۱۳۸۱ لغایت ۱۳۹۰ انجام شده است. بنابراین در تعمیم نتایج این پژوهش به دوره‌های زمانی و صنایع دیگر و نیز به شرکت‌های غیربورسی باید با احتیاط عمل نمود. در همین راستا پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر برای دوره‌های زمانی متفاوت و به تفکیک صنایع انجام شود. در پژوهش‌های آتی، پژوهش‌گران می‌توانند از مدل‌های دیگری جهت اندازه‌گیری پایداری سود استفاده کنند. بررسی سایر جنبه‌های روابط گزارشگری مالی و مالیاتی نیز پیشنهاد می‌گردد.

پی‌نوشت‌ها

1. Tax avoidance	3. Cash Effective Tax Rate
2. Sustainable Tax Paid Rate Strategy	4. Long-run tax avoidance

منابع

- حساس یگانه، یحیی و مجتبی گل محمدی شورکی. (۱۳۹۰). رابطه بین نرخ موثر مالیات و ویژگی‌های شرکت‌ها. *پژوهشنامه مالیات*، ۱۹ (۱۲)، ۲۳۹-۲۶۴.
- خدای‌پور، احمد و علی ترک‌زاده‌ماهانی. (۱۳۹۰). مالیات و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۳ (۹)، ۱۲۷-۱۴۵.
- صفاریزادی، حسن. (۱۳۸۹). بررسی تحلیلی ارتباط میان تغییرات اقلام صورتهای مالی و تغییرات مالیات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهشنامه مالیات*، شماره ۹، ۱۶۵-۱۹۸.
- Ayers, B., J. Jiang, and P. Yeung. (2006). Discretionary accruals and earnings management: An analysis of pseudo earnings targets. *The Accounting Review* 81 (3): 617-652.
- Blaylock, B., Shevlin, T., and R. Wilson. (2012). Tax avoidance, large positive book-tax differences, and earnings persistence. *The Accounting Review*, forthcoming.
- Bryant-Kutcher, L., D. Guenther, and D. Jones. (2011). The persistence and valuation of tax-related earnings changes. Working paper, Colorado State University, University of Oregon, and College of William and Mary.
- Chen, S., X. Chen, Q. Cheng, and T. Shevlin. (2010). Are family firms more tax aggressive than non-family firms? *Journal of Financial Economics* 95: 41-61.
- Cohen, D., M. Darrrough, R. Huang, and T. Zach. (2011). Warranty reserve: Contingent liability, information signal, or earnings management tool? *The Accounting Review* 86 (2): 569-604.
- Dichev, I. and V. Tang. (2009). Earnings volatility and earnings persistence. *Journal of Accounting and Economics* 47 (1): 160-181.
- Dichev, I., J. Graham, C. Harvey, and S. Rajgopal. (2012). Earnings quality: Evidence from the field. Working paper, *Emory University and Duke University*.
- Dyreg, S., Hanlon, M., and E. Maydew. (2008). Long-run corporate tax avoidance. *The Accounting Review* 83 (1): 61-82.
- Dyreg, S., Hanlon, M., and E. Maydew. (2010). The effects of executives on corporate tax avoidance. *The Accounting Review* 85 (4): 1163-1189.

- Erickson, M., M. Hanlon, and E. Maydew. (2004). How much will firms pay for earnings that do not exist? Evidence of taxes paid on allegedly fraudulent earnings. *The Accounting Review* 79 (2): 387-408.
- Frank, M., L. Lynch, and S. Rego. (2009). Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting. *The Accounting Review* 84 (2): 467-96.
- Hanlon, M. (2005). The persistence and pricing of earnings, accruals, and cash flows when firms have large book-tax differences. *The Accounting Review* 80 (1): 137-166.
- Hanlon, M. and J. Slemrod. (2009). What does tax aggressiveness signal? Evidence from stock price reactions to news about tax shelter involvement. *Journal of Public Economics* 93: 126-141.
- Lev, B. and D. Nissim. (2004). Taxable income, future earnings, and equity values. *The Accounting Review* 79 (4): 1039-1074.
- McGuire, S. T., S. S Neuman and T. C. Omer. (2012a). Sustainable Tax Strategies and Earnings Persistence, available at: <http://ssrn.com/abstract=1950378>
- McGuire, S. T., S. S Neuman and T. C. Omer. (2012b). Through the Looking Glass: Are Sustainable Tax Strategies Reflected in Earnings Persistence?, available at: <http://ssrn.com/abstract=1950378>
- Schmidt, A. (2006). The persistence, forecasting, and valuation implications of the tax change component of earnings. *The Accounting Review* 81 (3): 589-616.
- Scholes, M., M. Wolfson, M. Erikson, E. Maydew, and T. Shevlin. (2008). *Taxes and Business Strategy: A Planning Approach*. 4th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Shackelford, D., and T. Shevlin. (2001). Empirical tax research in accounting. *Journal of Accounting and Economics* 31: 321-387.
- Neuman, s., s. Omer, T., C. Shelley, M., K. (2012). Corporate Transparency, Uncertain Tax Activities, and Sustainable Tax Strategies. available at: <http://ssrn.com/abstract=2184892>